

Regjeringens forslag til ny ytringsfrihetsparagraf i Grunnloven er et talende eksempel på hvordan vi kan oppleve religiøst begrunnede begrensninger i demokratiske fri- og rettigheter også i vår del av verden.

Hurra for ytringsfriheten

Arbeiderpartiet står sammen med Fremskrittspartiet mot en allianse av Høyre, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti. Saken det handler om, er spørsmålet om ny paragraf 100, ny ytringsfrihetsparagraf, i Grunnloven. Den underlige politiske konstellasjonen sier nok noe om kompleksiteten i de spørsmålene som står til diskusjon. Men først og fremst viser den sannsynligvis hvordan disse spørsmålene får frem motsetningsmønstre som gjelder partienes plasseringer på en skala mellom liberale og illiberale holdninger i demokratiske rettighetsspørsmål.

Den såkalte Ytringsfrihetskommisjonen leverte sin innstilling etter tre års stort og solid arbeid i 1999. Kommisjonens forslag til ny paragraf 100 var ikke bare på høyde med dagens mediesituasjon og internasjonal erfaring og debatt omkring ytrings- og informasjonsfrihet. Det var også eksemplarisk klart med hensyn til prinsipper. Slik var denne teksten særdeles velegnet både som vern av borgernes grunnleggende demokratiske rettigheter på dette feltet og som veileder for både domstoler og lovgivere i lang tid fremover.

I Stortingsmelding 26, som kom 19. mars i år, finner en så regjeringens anbefalte forslag. Det er dette som nå støttes av Høyre, KrF og SV. Mens kommisjonens forslag er medienøytralt, innfører denne teksten et skille mellom trykte og audiovisuelle medier. Regjeringen vil grunnlovsfeste adgangen til forhåndssensur av audiovisuelle ytringer. Den vil også grunnlovsfeste at «kommersielle ytringer» er unntatt fra det generelle ytringsfrihetsvernet. Generelt er forslaget preget av vilje til å balansere så å si ethvert aspekt ved ytrings- og informasjonsfriheten med statlige inngrepsmuligheter med grunnlag i runde formuleringer som åpner for situasjonsavhengige tolkninger – for eksempel i en tenkt, fremtidig konfliktsituasjon.

Det som har skjedd her, er åpenbart at Kristelig Folkeparti stort sett har fått det som det vil. Midt i alt snakket om islamisme er dette et eksempel på hvordan vi kan oppleve religiøst begrunnede begrensninger i demokratiske fri- og rettigheter også i vår del av verden. Det er det kristelige partiets oppfatning av de levende bildenes magi som får slå gjennom i tanken om spesialbehandling av audiovisuel-

DET FARLIGE FJERNSYNET. KrFs oppfatning av de levende bildenes magi har fått slå gjennom i regjeringens forslag til ny paragraf 100 i Grunnloven.

Illustrasjonsfoto: Scanpix

le medier. Den har kanskje forbindelse til det opprinnelige bildeforbudet i alle de tre religionene fra Midtøsten – jødedom, kristendom og islam. Sikkert er det i alle fall at det er KrF som står bak at den sovende blasfemiparagrafen skal vekkes til live igjen.

At Høyre godtar disse tingene, kan forklares ut fra et ønske om å bevare husfreden i regjeringen. Den økonomiske politikken overordnes altså liberale verdier partiet historisk også har ment seg å representere. At SV havner i en kristenkonserverativ allianse, sier sannsynligvis også noe om dette partiets forhold til grunnleggende prinsipper i et liberalt demokrati. Ønsket om å forby det man ikke liker, er tradisjonelt sterkt på venstresiden, og sterkere jo lenger ut en kommer. Kanskje har en ikke heller helt bestemt seg for hvilken rolle grunnlovsfestede rettigheter skal spille i forhold til politisk handlingsfrihet til enhver tid.

På denne bakgrunnen er det så at spørsmålet om «politisk reklame» i norsk fjernsyn diskuteres igjen. For dette går regjeringen inn for å tillate. Som vanlig er, diskuteres det i stor utstrek-

ning som om det dreide seg om å innføre både amerikanske rettsregler og amerikanske politiske tradisjoner. Men blir betalte politiske ytringer tillatt på tv, som i alle andre medier, er det på vilkår som fastsettes etter en forutgående utredning. Motstanden mot «politisk reklame» handler ellers i stor utstrekning også om en overvurdering av de levende bildenes magi, den samme som i spørsmålet om forhåndssensur.

Det eneste gode og virkelig tungtveiende argumentet mot å tillate betalte ytringer om politiske saker på tv, er at det utvider rommet for pengemakt i offentlig kommunikasjon. Men for det første kan det innføres regler som i Tyskland, Frankrike og Storbritannia, der partiene har adgang til å lage egne programmer som sendes på nasjonale kanaler i valgkamptider. For det andre er det pengene som avgjør volumet på reklamesatsinger i alle andre medier også, så det er ikke sikkert forskjellen blir så dramatisk. For det tredje er det en tendens til å tenke dette spørsmålet ensidig i forhold til politiske partier og valgkamper. Men hva med alskens organisasjoner – fagbevegelsen, miljøbevegelsen, internasjonale solidaritetsorganisasjoner og så videre? Kan det ikke tenkes å være en positiv utvidelse av ytringsmulighetene for disse at de nå skal kunne dukke opp i beste sendetid på TV 2?

Så vidt jeg vet, har alle vesteuropeiske land forbud mot i alle fall partipolitisk tv-reklame i dag. Det er ennå ikke noe brennende spørsmål å oppheve forbudet, og det er det heller ikke for meg. Men det er liten tvil om hvilken vei den historiske vinden blåser, og da kan det være verdt å minne om at den eneste dommen i Den europeiske menneskerettsdomstolen hvor et forbud mot politisk tv-reklame ble fordømt, gjaldt en sveitsisk dyrevernorganisasjon som ikke hadde fått lov til å vise spots om hvor ille griser har det i kjøttindustrien, som svar på samme industris glatte reklamer. Sistnevnte var med andre ord regnet som upolitiske, noe som også er klart urimelig ut fra dagens aktive dyrevernarbeid.

Prinsippfast forsvar for ytringsfrihet, på tvers av diverse typer tradisjonelle innskrenkninger, er med andre ord åpenbart til fordel for demokratiet. At det dessuten handler om grunnleggende individuelle rettigheter, får jeg heller ta for meg en annen gang.

Jostein Gripsrud er professor i medievitenskap ved Universitetet i Bergen.

PÅ NATTBORDET

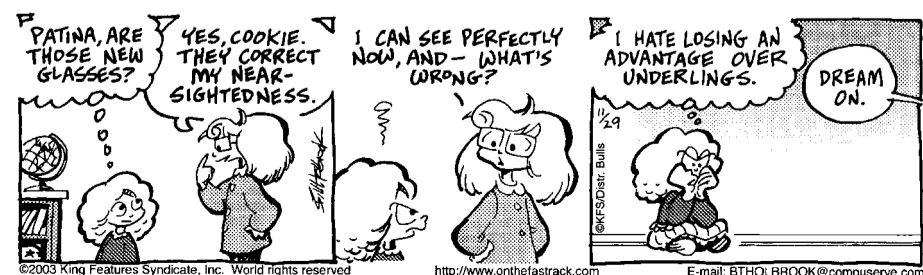
Baard Bratsberg, daglig leder i KrediNor

- Hahaha...
- Er det så morsomt?
- Nei, på nattbordet er det tomt der, gitt.
- Jeg spør egentlig om hva du leser.
- Jeg skjønte det, men for tiden er det tomt.
- Den siste du leste?
- Det var «Ut å stjele hester». Hehe, det var en god bok, men ellers blir det mye fag.
- Om sommeren skal man ikke orke fag. Hva tar du med på ferien?
- Nei du, det har jeg ikke tenkt på. Det ligger gjerne noe fag der også, hehe.
- Loven sier du skal ha ferie, sier den ikke også at du ikke må ta med fagstoff i ferien?
- Det er mulig den sier det, men det blir dessverre sånn, med litt dårlig samvittighet innimellom.
- Det fortjener du.
- For det blir inntil 300 sider fag på en måned.
- Kan du ikke sukre den sure pillen med noe hyggeligere lesning?
- Eh ... det hender innimellom, men det er gjerne min kone som plukker bøkene, og så får jeg lese dem etter henne.
- Sier hun at denne MÅ du lese?
- Ja, det sier hun.
- Men det gjør du ikke?
- Nei, ikke alltid.
- Hva slags ekteskap er det, da?!
- Kan du nevne en av dem hun har lest, som du også leste?
- Ja, det var den derre om å stjele hester. Og det store verket om Bogstad. Vi bor like ved, og det var hyggelig lesning.
- En eneste roman til, da?
- Neeei ...
- Ingen?
- Neeei ... Sorry.

MANDAG

Finnes det en roman med folk som legger puslespill?

ON THE FASTRACK

AGATHE CRUM

